

مجمع الفوائد

فی

شرح الفوائد

تقریرات درس رسائل

استاد موسوی تهرانی مد ظله العالی

با تصحیح معظم له

جلد پنجم

سر شناسه: موسوی تهرانی، رسول، ۱۳۱۵- شارح.
 عنوان و پدید آورنده: مجمع الفوائد فی شرح الفرائد: تقریرات درس رسائل موسوی تهرانی/ تقریر و تحقیق
 موسسه آية الله العظمی بروجردی.
 مشخصات نشر: قم: طب، ۱۳۹۱-
 مشخصات ظاهری: ج.
 شابک:

ISBN 978 600 928900 4 (دوره ۴)
 ISBN 978 600 928900 7 3 (ج ۵) ۱۵۰۰۰ ریال

وضیعت فهرست نویسی: فیا.
 یادداشت: فهرست نویسی بر اساس جلد پنجم: ۱۳۹۳.
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴-۱۲۸۱ق. فرائد الاصول: نقد و تفسیر.
 موضوع: اصول فقه شیعه- قرن ۱۳ق.
 شناسه افزوده: انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴-۱۲۸۱ق. فرائد الاصول: شرح.
 شناسه افزوده: موسسه آية الله العظمی بروجردی
 ۴۰۲۸ رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۴۰۲۸ ف ۸ الف/۱۵۹ BP
 رده بندی دیوبند: ۲۹۷/۳۱۲۸
 شماره کتاب شناسی ملی: ۳۶۵۵۳۵

مجمع الفوائد فی شرح الفرائد ج ۵

تقریرات درس رسائل استاد موسوی تهرانی (مد ظله العالی)

تقریر و تحقیق:.....موسسه آية الله العظمی بروجردی
 ویراستار:.....پرویز رستگار
 ناشر:.....انتشارات طب
 لیتوگرافی:.....تیز هوش
 چاپخانه:.....وفا
 نوبت چاپ:.....اول
 سال نشر:.....آبان ۱۳۹۳
 شابک دوره:.....۴ - ۰ - ۹۲۸۹۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 شابک ج ۵:.....۳ - ۷ - ۹۲۸۹۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 شمارگان:.....۳۰۰۰ نسخه
 بها:.....۱۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

مؤسسه آية الله العظمی بروجردی قم، خیابان چهار مردان، کوچه ۶، پلاک ۱۹۷.

تلفن: ۳۷۷۵۴۲۸۸ صندوق پستی: ۶۶۶۵۸ - ۳۷۱۳۷

مقدمه

هرگونه پژوهشی در تاریخ اصول - چه به لحاظ زمانی و ترتیب دادن دوره‌ها و عصرهای معین و چه بر پایه تدوین «سبک‌های اصولی» یا «مکتب‌های فکری» - هرگز نمی‌تواند از درنگ در شخصیت علمی و فکری شیخ مرتضی انصاری رحمته الله علیه - فرزانه و دانشور پرآوازه قرن سیزدهم هجری - بی‌نیاز باشد.

اگر تاریخ اصول را از زاویه چهره‌نمایی دانشمندان این عرصه در حوزه علم و اندیشه بررسی کنیم، شیخ انصاری رحمته الله علیه را شخصیتی کم‌مانند - بلکه بی‌مانند - می‌یابیم که در عصر خود درخشید و با گذشت یک قرن و نیم، هنوز آرا و آثارش در حوزه‌ها، جایگاه والایی دارد.

اگر نیز «سبک» یا «مکتب» را معیار پژوهش خود در بازشناسی دگرگونی‌های دانش اصول بدانیم، باز هم باید او را به عنوان پیشوای عالی‌ترین مرحله پیشرفت این علم و پایه‌گذار آخرین و برجسته‌ترین دوره علم اصول به جا آوریم و با مقایسه آثار پیش از شیخ با آثار پس از وی، او را دارای مکتبی در این علم بدانیم که هنوز نسخ نشده و جایگزینی در خور نیافته است.

شیخ انصاری رحمته الله علیه در پایان دوره‌ای می‌زیست که در سرتاسر آن، نمایندگان دو تفکر در ستیزی سخت بودند: اخباری‌ها و اصولی‌ها.

در آن روزگار، تفکر اخباری در پرتو آرا و اندیشه‌های بلند استاد کل آقا وحید بهبهانی رحمته الله علیه از هم گسسته و تفکر اصولی توان و رونق دیرین خود را باز یافته بود و

پس از ستیز بر دامنه اصولی‌ها و اخباری‌ها و پیروزی تفکر اصولی به کوشش وحید بهبهانی رحمته الله و شاگردان برجسته‌اش، زمینه مساعد برای پذیرش افکار اجتهادی، از هر جهت فراهم شده بود. در حقیقت، ظهور شیخ اعظم بزرگ‌ترین توفیق برای نتیجه‌گیری از نیم قرن تلاش اصولی وحید بهبهانی رحمته الله و شاگردان او بود و با ظهور این شخصیت بزرگ، جنبشی در اصول پدید آمد که پیروزی تفکر اصولی را برای همیشه تضمین کرد.

ایشان با تصنیف کتاب بسیار مهم و گران بهای «فرائد الاصول» تحول بنیادینی در علم اصول پدید آورد و او را - به حق - می‌توان مؤسس آخرین و برجسته‌ترین دوره تکامل آن دانست.

در میان فرزاندگانی که در سال‌های اخیر، در زمینه تدریس کتاب ارزشمند یاد شده، چهره ماندگار و پرآوازه‌ای داشته‌اند، استاد بزرگوار و مدقق، حضرت آیت الله موسوی تهرانی رحمته الله است، که از فروغ و درخشش ویژه‌ای برخوردارند. معظم له بیش از چهل سال و در قالب تقریباً ده دوره، به تدریس رسائل اشتغال داشته، بارها آن را از آغاز تا پایان درس داده‌اند و از این طریق، مشتاقان کسب علم و دانش را از افاضات روح بخش خود بهره‌مند ساخته‌اند.

از این رو، مؤسسه حضرت آیه الله العظمی بروجردی رحمته الله - با عنایات و توجهات حضرت آیه الله علوی بروجردی رحمته الله - بر آن شد، تا جلد پنجم این شرح گران سنگ را - با نام «مجمع الفوائد فی شرح الفرائد» که در بر دارنده نیمه دوم بحث خبر واحد است - به زیور چاپ و نشر، آراسته کند.

در پایان، لازم است از محققانی که همه تلاش و کوشش خود را در به بار نشستن این اثر گران سنگ به کار بسته‌اند - به ویژه، از حجة الاسلام و المسلمین عباسعلی رحیمی که در تحقیق، تصحیح و نظارت بر نشر این کتاب، نقشی مؤثر داشته‌اند و نیز از آقایان

شیخ محمد رسولی، سید محمد یوسفی، کمال ساکی و سید محمد امام که در تحقیق، استخراج منابع، مقابله و احمد شاه حسینی که در تایپ و صفحه آرایی ما را یاری کرده‌اند - سپاسگزاری کنیم و از خداوند متعال، کامیابی روز افزون آنان را خواستار باشیم.

مؤسسه حضرت آیه الله العظمی بروجردی رحمته الله

فهرست اجمالی

خبر واحد قسمت دوم ادله طرفداران حجیت خبر واحد

دلیل دوم: سنت ۱۹

ادله هواداران حجیت خبر واحد ۲۱

دسته دوم اخبار ۴۳

دسته سوم اخبار ۵۷

روایت احتجاج؛ یکی از اخبار دسته سوم ۶۳

چند خبر دیگر از اخبار دسته سوم ۷۹

دسته چهارم اخبار ۹۱

اخبار و ملاک حجیت خبر واحد ۹۹

دلیل سوم: اجماع ۱۱۳

استدلال به نخستین روش از روش‌های شش گانه تقریر اجماع ۱۱۵

اجماع منقول از شیخ طوسی بر حجیت خبر واحد ۱۲۵

خرده‌گیری‌های شیخ طوسی بر خود و پاسخ‌هایش به آن‌ها (۱) ۱۳۷

خرده‌گیری‌های شیخ طوسی بر خود و پاسخ‌هایش به آن‌ها (۲) ۱۵۱

دنباله خرده‌گیری‌ها بر شیخ طوسی و پاسخ‌هایش به آن‌ها (۳) ۱۶۵

دنباله خرده‌گیری‌ها بر شیخ طوسی و پاسخ‌هایش به آن‌ها (۴) ۱۸۳

دو استدلال دیگر شیخ طوسی برای حجیت خبر واحد ۱۹۷

صاحب معالم و نقد دیدگاه شیخ طوسی ۲۰۵

دیدگاه دو اخباری در تأیید دیدگاه صاحب معالم ۲۱۷

شیخ انصاری و نقد ادعای هم‌اندیشی شیخ طوسی با سید مرتضی ۲۲۹

شیخ انصاری و نقد دیدگاه شیخ حسین بن شهاب الدین عاملی (۱) ۲۳۹

شیخ انصاری و نقد دیدگاه شیخ حسین بن شهاب الدین عاملی (۲) ۲۴۹

شیخ انصاری و نقد دیدگاه شیخ حسین بن شهاب الدین عاملی (۳) ۲۶۵

۱۴..... مجمع الفوائد فی شرح القرائد/ج ۵

۲۷۷.....	نخستین روش جمع دو اجماع سید مرتضی و شیخ طوسی بر پایه تتبعی نبودنشان
۲۸۷.....	تتبعی بودن اجماع سید مرتضی و تحلیل آن
۲۹۷.....	دومین روش جمع دو اجماع سید مرتضی و شیخ طوسی
۳۰۷.....	سومین روش جمع دو اجماع سید مرتضی و شیخ طوسی
۳۱۹.....	سه اجماع منقول دیگر برای اثبات حجیت خبر واحد
۳۲۹.....	توضیح دو گوشه از سخن علامه
۳۳۹.....	همراه بودن اجماعات منقول با قرائن علمیه
۳۴۳.....	شرح دوباره سومین احتمال در شبهه منکران
۳۵۵.....	قرائن استوار کننده اجماع شیخ طوسی و... (۲ و ۱)
۳۶۷.....	قرائن استوار کننده اجماع شیخ طوسی و... (۳)
۳۷۷.....	قرائن استوار کننده اجماع شیخ طوسی و... (۴)
۳۸۹.....	قرائن استوار کننده اجماع شیخ طوسی و... (۵ و ۶ و ۷)
۴۰۳.....	قرائن استوار کننده اجماع شیخ طوسی و... (۸ و ۹ و ۱۰)
۴۱۷.....	فاضل قزوینی و جمع دو دیدگاه سید مرتضی و شیخ طوسی
۴۲۹.....	استدلال با دومین وجه از وجوه ششگانه تقریر اجماع
۴۳۹.....	استدلال با سومین وجه از وجوه ششگانه تقریر اجماع
۴۵۷.....	استدلال با چهارمین وجه از وجوه ششگانه تقریر اجماع
۴۸۹.....	استدلال با پنجمین وجه از وجوه ششگانه تقریر اجماع
۵۰۱.....	استدلال با ششمین وجه از وجوه ششگانه تقریر اجماع

۵۱۵..... دلیل چهارم: عقل

۵۱۷.....	اثبات حجیت خبر واحد با دلیل عقل
۵۳۵.....	نمونه‌های دیگر اهتمام امامیان هنگام گزارش اخبار
۵۴۵.....	انگیزه اصحاب برای اهتمامشان به پاکسازی اخبار
۵۵۵.....	دیدگاه شیخ انصاری، دو نقد و پاسخ آن‌ها
۵۷۵.....	نقد نخست شیخ انصاری بر نخستین دلیل عقلی

خبر واحد..... ۱۵

نقد‌های دوم، سوم و چهارم شیخ انصاری بر نخستین دلیل عقلی..... ۵۹۹

دومین دلیل عقل برای اثبات حجیت خبر واحد..... ۶۱۵

سومین دلیل عقلی و نقد شیخ انصاری بر آن..... ۶۳۱

نقد این نقد شیخ انصاری و پاسخ آن..... ۶۵۱

سخن پایانی درباره ادله حجیت خبر واحد..... ۶۶۳

فهرست آیات..... ۶۶۷

فهرست روایات..... ۶۶۹

کتاب‌نامه..... ۶۷۳

فهرست تفصیلی..... ۶۸۵